

Höga hinder för hästar i terapi

Förutsättningar för att etablera en otraditionell behandlingsform

Janna Klevnäs Klang

Socialhögskolan
Lunds Universitet
Vt - 2012

Handledare: Torbjörn Hjort

Abstract

Author: Janna Klevnäs Klang

Title: High barriers to horses in therapy: Difficulties in establishing a non-traditional treatment [Translated title]

Supervisor: Torbjörn Hjort

Assessor: Katarina Hollertz

The main aim of this study was to examine the prevailing conditions which apply to non-traditional treatments. In this paper Equine Assisted Therapy is used as an example of such a treatment. Qualitative semi-structured interviews were conducted with three participants - with different backgrounds, experience and education - working with Equine Assisted Therapy. Also an interview with a social worker was included in the study. The interviews were analyzed using new institutional theory; particularly the concepts of institutional isomorphism, trendsetting within organizational fields and risk aversion. They were utilized to explain why some methods and therapies are accepted and included in certain organizational fields and others vanish after a while. Furthermore, this paper argues that one of the biggest obstacles to practice treatment using horses is the lack of economic support, lack of evidence and knowledge about the treatment.

Keywords: Equine Assisted Therapy, treatment, new institutional theory

Förord

Att författa denna uppsats på egen hand utan möjlighet att bolla idéer med en uppsatskollega har stundtals varit mödosamt, därför är jag tacksam för att min handledare Torbjörn Hjort har ställt upp med tips och råd som har gett mig ny inspiration när det har varit som mest behövt. Ett stort tack vill jag även rikta till studiens deltagare som generöst har bidragit med sina berättelser.

Innehållsförteckning

1. Inledning	6
1.1 Problemformulering	6
1.2 Syfte	7
1.3 Frågeställningar	7
2. Begreppsförklaringar	7
2.1 Mitt val av termer	7
3. Bakgrund	8
3.1 Vad säger forskningen om hästunderstödd terapi?	9
3.1.1 Svensk forskning	9
3.1.2 Internationell forskning	10
4. Tidigare forskning om etablering, villkor och förutsättningar	11
5. Teori	12
5.1 Nyinstitutionell teori	12
5.2 Teorin och forskningsområdet	14
6. Metod	15
6.1 Deltagare	16
6.2 Procedur	16
6.3 Förförståelse	18
6.4 Etiska överväganden	18

7. Resultat och analys	19
7.1 Ekonomiska hinder för utövande	19
7.2 Betydelsen av evidens, kunskap och forskning.....	22
7.3 Omgivningens attityder – hinder eller hjälp?.....	25
8. Avslutande diskussion	28
8.1 Validitet	28
8.2 Vad är avgörande för idéers genomslagskraft inom organisatoriska fält?	29
8.3 Framtida forskning	30
Referenslista	30
Bilaga 1	33
Bilaga 2	34

1. Inledning

I dagens samhälle florerar otaliga mängder behandlingsmodeller och metoder, mer eller mindre seriösa och utvärderade. Några ger bra resultat, vissa visar sig inte göra någon skillnad alls och ytterligare några avslöjas med tiden som direkt skadliga för patienten, brukaren eller klienten. Speciellt inom området socialt arbete har det, när bra utvärderingar väl har genomförts, upptäckts stora brister hos många av de insatser som erbjuds. Andreassens (2003) text om institutionsbehandling av ungdomar är ett exempel på en sådan undersökning. Som reaktion på denna brist på kvalitet förekommer det idag omfattande diskussioner om evidens (Jergeby 2008; Krogstrup 2011), vilka krav som ska ställas på metoder som används, hur dessa ska utvärderas och vilka som egentligen duger. Något som också ofta ses som en fördel är att satsa på behandlingar som är så kostnadseffektiva som möjligt. De behandlingar som finns att tillgå måste alltså visa sig vara effektiva i flera hänseenden och klara konkurrens från många håll. Men vad är det egentligen som gör att vissa behandlingar blir framgångsrika medan andra inte riktigt slår igenom? Vad krävs för att en behandling ska överleva och accepteras av omvärlden?

1.1 Problemformulering

Ett av de behandlingsalternativ som finns att tillgå för både vuxna och barn med skiftande diagnoser och problematik är hästunderstödd terapi. Det är en form av behandling som, trots det stora hästintresse som finns i Sverige, en utbredd ridskoleverksamhet samt ett stadigt ökande antal hästar, fortfarande inte är något som är utbrett och tillgängligt i alla delar av landet. Det intressanta med hästunderstödd terapi är att det inte rör sig om en ny metod som håller på att etableras, hästar har nämligen använts i behandling i åtminstone femtio år (Håkanson, Palmgren Karlsson & Sandgren 2008). Med andra ord finns det skäl att undersöka varför behandlingsformen inte är en större självklarhet idag när det uppenbarligen finns både erfarenhet (Sverige var ett av föregångsländerna på området) och ett stort hästintresse. Även om forskningen på området än så länge är bristfällig ökar antalet studier i en stadig takt. Framförallt under de senaste tjugofem åren har det väckts ett intresse för forskning kring hästens roll i behandling (Håkanson et al. 2008). Det har även bildats en intresseförening som arbetar för certifiering av ridterapeuter och utformning av en svensk högskoleutbildning. Kanske kan man tolka det som att de som använder hästar i behandling i dessa dagar har ett

behov av att legitimera sin verksamhet. Vad säger det i sin tur om dagens samhälle och de förutsättningar som råder för otraditionella behandlingsformer?

1.2 Syfte

Denna studie syftar till att undersöka och belysa hur hästunderstödd terapi har tagits emot som behandling av skiftande diagnoser och funktionsnedsättningar. Detta för att exemplifiera hur alternativa behandlingar kan bemötas och vad som kan påverka deras förutsättningar för etablering.

1.3 Frågeställningar

- Vilka attityder och åsikter möter de som har startat upp verksamheter med hästar som verktyg i behandlingen?
- Vilka svårigheter/hinder har funnits vid etablerandet?
- Vilka möjligheter/hjälpanande faktorer har funnits vid etablerandet?

2. Begreppsförklaringar

Ridterapi är det begrepp som har använts på svenska som benämning för terapi där hästar används som medhjälpare under behandling. Under senare år har **hästunderstödd terapi**, som är en direktöversättning av engelskans **Equine Assisted Therapy**, tagit över.

Handikappridning ska inte blandas ihop med ridning med ett behandlande syfte (som denna studie handlar om) eftersom handikappridning snarare är ett begrepp som innefattar ridning som sport eller fritidsaktivitet för personer med funktionshinder.

2.1 Mitt val av termer

I denna text har jag haft som ambition att konsekvent använda hästunderstödd terapi som benämning eftersom många anser att hästunderstödd terapi är ett mer korrekt begrepp då behandling inte endast utgörs av uppsuttna aktiviteter och övningar utan även innefattar hästskötsel/vård och hantering av häst från marken. Ibland förekommer dock begreppet ridterapi i citat från intervjuer men ska alltså då ses som synonymt med hästunderstödd terapi.

3. Bakgrund

Eftersom hästunderstödd terapi är en behandlingsform som långt ifrån alla är bekanta med kommer jag att beskriva dess bakgrund och sätta den i ett historiskt sammanhang. Genom att redovisa en del av forskningen som gjorts på området kommer jag även att försöka belysa några av behandlingsformens användningsområden och ge exempel på målgrupper som man riktar sig till.

Hästen har länge använts av oss människor för transport, i krig och av bönder som arbetsredskap (von Arbin 1994). I modern tid har ridningen utvecklats till både en sport med olympiska tävlingsgrenar och en fritidssysselsättning som många människor engagerar sig i och lägger mycket tid och pengar på. Att samvara med häst och ridning också kan fungera som rekreation och vara avslappnande och behagligt har säkerligen många upplevt långt tidigare, men det var inte fören ryttarinnan Lis Hartel vann en olympisk medalj i dressyr 1952 - trots att hon var sjuk i polio - som tankar började formuleras om att använda hästar i behandling (von Arbin 1994). Andra milstolpar i behandlingsformens historia var 1953 när norskan Elspeth Bødker startade upp ridning med behandlande syfte för barn och 1954 när Ulla Harpøt lanserade ridning för ortopedpatienter på ett sjukhus i Köpenhamn. Till Sverige kom behandlingen tack vare att Kristina af Geijerstam 1957 införde ridning på Sättra Brunn för personer som var drabbade av polio. Efter detta har mycket hänt inom området hästunderstödd terapi. Utvecklingen har sett olika ut i olika länder; i vissa har det varit ett stort fokus på medicin- och sjukgymnastperspektivet och behandling, andra har lagt tyngdpunkten på det som kallas för handikappridning. I Sverige var det från början främst handikappridning som man sysslade med, men så småningom har hästunderstödd terapi succesivt tagit en större plats (von Arbin 1994).

I en svensk karläggning av verksamheter med inriktning på hästunderstödd terapi från 2008 redogör författarna Håkanson, Palmgren Karlsson och Sandgren för hur många verksamheter det då fanns och hur fördelningen av verksamheter såg ut i landet. Resultatet visade nittiosju identifierade verksamheter fördelade på sjutton av tjuogoett län/landsting. I sin text, där de också presenterar en översikt över området i sig, skriver de att den största målgruppen hittills har varit barn och ungdomar med neurologiska sjukdomar. Författarna menar också att behandlingsformen internationellt mestadels har fungerat som rehabilitering för personer med

fysiska funktionshinder, men att den på senare tid även används inom specialpedagogik och psykoterapi. Behandlingsformen förekommer som en del av vård och omsorg i alla världsdelar men i olika utsträckning. För det mesta bygger det på ett samarbete med hästägare eller ridskolor för att få tillgång till hästar och ibland är verksamheterna beroende av donationer och bidrag från omvärlden för att kunna hålla igång. I Sverige, som har en omfattande ridskoleverksamhet, sker behandlingen ofta i samarbete med dessa och i vissa fall med behandlarens egna hästar (Håkanson et al. 2008). Alla behandlare som utgör sig för att praktisera hästunderstödd terapi är dock inte seriösa. För att kontrollera att aktörerna på marknaden lever upp till vissa krav har Intresseföreningen för Ridterapi (IRT)¹ tagit fram certifiering och hittills certifierat ett antal personer som finns listade på hemsidan. De kämpar också för att få till en utbildning på högskolenivå som ett led i arbetet för kvalitetssäkring.

3.1 Vad säger forskningen om hästunderstödd terapi?

Det är fortfarande sparsmakat med välgjorda studier om hästunderstödd terapi, trots att antalet växer. Några effektstudier finns, både svenska och internationella, och nedan presenteras ett urval gjort med tanke att åskådliggöra några av de användningsområden som finns för behandlingen och hur syftet med att inkludera hästar i behandlingen kan skifta.

3.1.1 Svensk forskning

Vad gäller svenska vetenskapliga studier som gjorts där man har tittat på effekterna av behandlingsformen presenteras här ett urval. Bland andra har Håkanson (2008) skrivit om hästunderstödd terapi inom sjukgymnastiken. I sin text redogör hon för två genomförda studier, en med deltagare med ätstörningsproblematik och den andra med personer med långvariga smärtor i nacke och/eller rygg, med trettiofem deltagare i den ena och tjugoåtta i den andra. Behandlingen var inriktad på ökad kroppsuppfattning hos deltagarna. I båda studierna rapporterades liknande effekter på symptomen, nämligen en ökande kroppsuppfattning hos deltagarna samt en ökande förmåga att klara det dagliga livet.

Också Forsling (2001) och Forsberg (2007) har, med olika målgrupper i fokus och utifrån olika perspektiv, skrivit uppmärksammade texter om effekterna av samvaro med hästar. Forslings text handlar om flickor på ett hem för särskild tillsyn som han var institutionschef för under många år. 40-talet flickor vistades på behandlingshemmet under åren och deras

¹ <http://www.irt-ridterapi.se/index.html> 2012-03-13

berättelser som presenteras i texten handlar om deras upplevelser av behandlingen. Vänskap, mognad och ökat självförtroende tack vare samvaron med hästarna var några av de saker som lyftes fram. Forsberg utgår i sin avhandling från ett liknande tema när hon undersöker ridskolemiljön och flickors identitetskapande i samspelet med varandra och med hästarna. Studien fokuserar bland annat på de ideal, värderingar och normer som flickorna behöver förhålla sig till och förmågor som de måste utveckla. Resultaten visar bland annat att den potentiellt farliga aktivitet som hästskötsel och ridning innebär kräver att flickorna blir bestämda och handlingskraftiga. Forsberg menar också att kulturen i stallet - som betonar ansvar, arbete, omsorg och disciplin - bidrar till de deltagande flickornas bild av sig själva som modiga och beslutsamma.

3.1.2 Internationell forskning

Även internationellt har det genomförts en del effektstudier målgrupper. Här tar jag upp några exempel som är utvalda för att visa bredden i målgrupper (olika åldrar och mycket skiftande problematik), olika typer av studier samt olika syften med att inkludera hästar i behandlingen. Benda, McGibbon och Grant (2003) har gjort en undersökning med fokus på femton barn mellan fyra och tolv år med cerebral pares. Studiens resultat visade att behandlingen bland annat bidrog till att förbättra symmetrin i deltagarnas muskelrörelser.

Burgons (2011) studie handlar om sju ungdomar med riskbeteenden som deltog i ett program med hästunderstödd terapi. Bland resultaten som kunde påvisas efteråt var bland annat ett större självförtroende och ansvarstagande. Författaren skriver att deltagarna genom att lära sig att bli ledare för och i viss mån kontrollera hästen även fick en känsla av att de kunde bemästra andra områden i livet och på det sättet blev tryggare. Klontz et al. (2007) har skrivit om behandlingsmetodens effekter på trettioen vuxna individer mellan tjugotre och sjuttio år. Deltagarna rapporterade minskad psykisk ohälsa och ett ökat psykiskt välbefinnande. Detta påvisades omedelbart efter behandlingen men resultaten var även stabila vid uppföljning sex månader efter.

Som synes presenteras i dessa studier skilda användningsområden för behandlingsformen. I den första (Benda et al. 2003) fokuseras den fysiska utvecklingen hos de deltagande barnen, att träna upp kroppens muskler och bli mer symmetrisk i rörelserna. Det är för övrigt denna målgrupp, barn med cerebral pares, som i sammanhanget är mest beforskad och där det finns

mest evidens för denna typ av behandling (Silfverberg 2009). I den andra (Burgons 2011) och den tredje (Klontz et al. 2007) kan man säga att syftet istället är ett slags relationsskapande mellan människa och häst och att processen som sker i behandlingen därför betraktas mer ur psykologiska och sociala perspektiv.

4. Tidigare forskning om etablering, villkor och förutsättningar

I min sökning efter tidigare forskning på det valda området började jag med att använda sökordet *etablering* på databaser som Libris (507 träffar), Lovisa (229 träffar) och Summon (999 träffar). Då detta gav alldeles för många träffar avgränsade jag sökningen till *etablering behandling*. Resultatet blev då Libris (5 träffar), Lovisa (2 träffar) och Summon (390 träffar). På engelska sökte jag på *establishing treatment* på EbscoHost (40 träffar). Sökningarna resulterade inte i något som var relevant för studien. Under arbetet med uppsatsen fick jag tipset att titta på implementeringsforskning och undersökte därför detta, bland annat genom att använda sökordet *implementering* och *implementering behandling* i ovanstående databaser. Inte heller detta gav relevanta träffar. Mitt motstånd till att i denna uppsats redogöra för den så kallade implementeringsforskningen har att göra med att implementering är ett begrepp som, såvitt jag har förstått, har mer att göra med hur beslut fattade av politiker genomförs, verkställs och förverkligas i praktiken. Detta ansåg jag var alltför långsökt koppling att göra till mitt valda ämne då hästunderstödd terapi har ett helt annat utgångsläge än behandlingar/metoder som så att säga implementeras uppifrån.

Av de sökningar som jag har gjort drar jag alltså slutsatsen att det råder en brist på forskning gjord på det specifika område som denna studie ägnas åt. Ett undantag är rapporten *Ridterapi – fakta och framtid*. Silfverberg och Tillberg (2011) har författat ett bidrag till forskningen skrivet ur ett sjukgymnastiskt perspektiv. Deras rapport tar upp rådande förutsättningar för hästunderstödd terapi; till exempel ekonomiska aspekter av behandlingsformen, vårdgivares och beslutsfattares syn på hästunderstödd terapi och frågor kring hästunderstödd terapi och evidens. Bland annat så undersöker de sanningshalten i den utbredda föreställningen om att hästunderstödd terapi skulle vara en speciellt dyr behandlingsform. De kommer genom sin undersökning fram till att det är de ekonomiskt ansvariga beslutsfattarnas missuppfattning om kostnaderna som är ett hinder och inte kostnaderna i sig. I rapporten identifieras även andra hinder för hästunderstödd terapi. Att det är svårt att få till ersättningsavtal med subvention

liknande den som finns för sjukgymnastisk behandling i andra former nämns som ett stort problem. Detta eftersom etablerandet av verksamheter och behandlingsformer som inte är en del av det traditionella utbudet stoppas av det ekonomiska system vi har i Sverige som till exempel reglerar hur upphandlingar ska genomföras (Silfverberg & Tillberg 2011). I en annan forskningsöversikt genomförd av Silfverberg (2009), där hon går igenom både nationell och internationell forskning, konstaterar hon också att vissa aspekter av området är mindre utforskade än andra. Hon efterlyser speciellt forskning där syftet är att kartlägga möjligheter och hinder för hästunderstödd terapi som behandlingsform.

5. Teori

Sohlberg (2006) beskriver två möjliga ansatser i en studie, en deduktiv och en induktiv. Med det menas att forskaren antingen har med sig teorier och begrepp vid insamlandet av data eller att teorier uppstår efter att det empiriska materialet är insamlat. Den här studien har en induktiv karaktär, det vill säga att materialet har samlats in först och att verktyg för analys har uppkommit efteråt. Förklaringsmodellen som har valts är nyinstitutionell teori vilken beskrivs nedan. Syftet med redogörelsen har inte varit att ge en bred, heltäckande bild över teoribildningen i sin helhet. Snarare har ambitionen varit att göra nedslag och lyfta fram exempel på viktiga namn inom området samt att förklara de begrepp och tankegångar som är relevanta för studiens analysavsnitt.

Nyinstitutionell teori kommer att användas i analysen av det som framkom i intervjuerna; bland annat berättelser om svårigheter med att starta upp och bedriva verksamhet med inriktning på hästunderstödd terapi och svårigheter med att etablera behandlingsformen. Teorin har valts som förklaringsmodell eftersom den behandlar förhållandet mellan organisation och omgivning samt erbjuder en förklaring till varför vissa trender uppstår inom organisatoriska fält, hur institutionella normer skapas och hur dessa normer leder till likformighet. Den ger också en ökad förståelse för vad som gör att det finns en rädsla och ett motstånd till förändring inom organisatoriska fält och varför avvikare ses som hot.

5.1 Nyinstitutionell teori

I boken *Nyinstitutionalismen inom organisationsanalysen* beskriver Johansson (2002) den nyinstitutionella teorins rötter och utveckling. Samtidigt understrycker han att det är svårt att

redovisa en sammanhållen nyinstitutionell teori eftersom att det inom teorin förekommer riktningar som spretar åt olika håll. Med detta sagt betonas det också att det mellan forskare finns gemensamma drag och någon slags teoretisk kärna som man är överens om.

Det var bland amerikanska forskare som de nyinstitutionella idéerna föddes. Johansson skriver att ”i mitten av 1970-talet uppstod i USA ett alternativt synsätt, kännetecknat av ett ökande intresse för det *ömsesidiga sociala och kulturella beroendet* mellan organisation och omgivning. Här nedtonar man de rent tekniska faktorernas betydelse för organisationernas strukturella uppbyggnad och sätt att fungera och betonar istället sådant som legitimering och meningssammanhang” (Johansson 2002:29). Meyer och Rowan (1977) banade väg med artikeln *Institutionalized Organizations: Formal Structure as Myth and Ceremony*. I den menar de bland annat att organisationer är beroende av att införliva *institutionella regler* och att de genom att göra detta ökar sin legitimitet och sina chanser att överleva. Vidare skriver de att institutionella regler har väldigt lite med effektivitet, produktion och resultat att göra. Dessa regler (eller ramar) påverkar också strukturen i organisationerna samt det arbete som genomförs. ”Institutionalized products, services, techniques, policies, and programs function as powerful myths, and many organizations adopt them ceremonially” (1977:340). *Myterna*, som författarna kallar dem, kan gå stick i stäv med andra krav av mer teknisk karaktär som samtidigt ställs på organisationen. Meyer och Rowan skriver också att det inte räcker för organisationer att rätta sig efter myterna, de måste även övertyga om att de fungerar. En strategi som beskrivs för att hantera detta är att *särkoppla* handlandet i praktiken från organisationens formella struktur:

To maintain ceremonial conformity, organizations that reflect institutional rules tend to buffer their formal structures from the uncertainties of technical activities by becoming loosely coupled, building gaps between their formal structures and actual work activities (1977:341).

Andra som varit viktiga för utvecklingen av nyinstitutionalismen är DiMaggio och Powell. I en artikel från 1983 utgår de från något som kallas för *organisatoriska fält*. Med det begreppet menas att organisationer av olika anledningar – för det mesta på grund av likheter i verksamheterna - antas höra samman eller tillhöra samma område. Fälten existerar alltså inte rent objektivt utan bygger på denna idé om likheter mellan organisationer. Med andra ord

bildar fälten gemensamma ramar. Detta betyder att själva skapandet av organisatoriska fält kan betraktas som en institutionaliseringsprocess. Vidare tar de upp fenomenet *isomorfism*. Det åsyftar en begränsande process som tvingar en enhet att likna andra enheter som har samma miljömässiga villkor. Det är med andra ord en process som gör att organisationer imiterar varandra. Vidare identifierar de tre typer av institutionell isomorfism; *tvingande*, *mimetisk* och *normativ*. Med den första avser de kraven på anpassning som större, starkare organisationer kan ställa på mindre, svagare. Staten, den starkaste organisationen, är därför i centrum i diskussionen kring denna typ av isomorfism. Med den andra, mimetisk isomorfism, menas att osäkra organisationer med svaga, odefinierade mål imiterar andra framgångsrika organisationer som befinner sig i samma fält. Normativ isomorfism innebär att professionella som får anställning inom organisationer är likformade på grund av sin utbildning och påverkar organisationerna i samma riktning, som därigenom också blir lika varandra.

Kondra och Hinings gör i sin text, skriven på sent 90-tal, tillägg till dessa tidiga idéer. I *Organizational Diversity and Change in Institutional Theory* från 1998 för de bland annat resonemang om organisatorisk förändring och processer som leder till olikhet. De belyser även på ett intressant sätt hur organisationer förhåller sig till *risktagande* kontra *trygghet* och *stabilitet*: ”Institutional theory may also explain why actors who identify opportunities to improve performance (act on their interests) may be unwilling to do so” (1998:747). Författarna skriver att genom att anpassa sig till normer och de organisatoriska ramar som är vedertagna riskerar organisationer visserligen att gå miste om fantastiska resultat, men samtidigt är det en funktionell strategi för att slippa dåliga resultat som kan vara lika med att konkurreras ut av de som presterar bättre.

5.2 Teorin och forskningsområdet

Specifika behandlingsformer uppstår inte av en slump och är inte frikopplade från sin omgivning. Dels så är de sprungna ur ett behov som har identifierats hos målgrupper som kan tänkas vilja ha och behöva behandlingen, dels så är det i ett samhälle som Sverige med en omfattande offentlig sektor nödvändigt att bli accepterad av organisationer i omgivningen. Det som ett nyinstitutionellt synsätt kan bidra med i analysen av det insamlade materialet är därför en förståelse för hur samspelet mellan omgivning och organisation ser ut och därigenom vilka förutsättningar som finns för otraditionella behandlingsidéer att etableras.

6. Metod

Utifrån studiens syfte, att ge en bild av vilka attityder som finns gentemot behandlingsformen hästunderstödd terapi samt att se vilka förutsättningarna är vid etablerandet av verksamheter med inriktning hästunderstödd terapi, har jag valt en kvalitativ metod. Anledningen till att kvalitativ metod använts är att en kvalitativ studie kan få ett större djup än en kvantitativ. Eftersom djup, snarare än bredd, var målet i detta fall var valet av metod självklart. När jag genomförde en litteraturgenomgång visade sig att det ännu inte finns så mycket forskning som berör det valda syftet. Det innebar att studien fick en undersökande karaktär, vilket är vanligt förekommande när den tidigare forskningen inom ett område är sparsam. Därför har inte heller några hypoteser funnits och jag har under studiens gång försökt bibehålla en öppen inställning gentemot studiens frågeställningar.

Kritik som ofta riktas mot kvalitativ forskning är bland annat att den är för subjektiv, att närheten till undersökningspersonerna är för stor, att det är svårt att replikera studierna på grund av forskarens betydelse i undersökningen och att det är problematiskt att generalisera resultaten och plocka dem ur sin kontext (Bryman 2011). Fördelen med kvalitativa intervjuer som metod är att det är ett flexibelt sätt att samla in material. Eriksson-Zetterquist och Ahrne skriver att ”en intervju har möjlighet att samla in något av den intervjuades språkbruk, normer, emotioner och inte minst det som tas för givet” (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2011:56). May nämner också att intervjuer kan ge en bra bild av drömmar, känslor, attityder, erfarenheter och upplevelser. Dock, menar han, är det av stor vikt att den som intervjuar är medveten om vad som påverkar intervjusituationen och kan identifiera processer och skeenden i intervjun (May 2001).

Semistrukturerade intervjuer har använts eftersom de erbjuder både en öppenhet och en viss struktur genom att vissa frågor är specificerade samtidigt som det finns utrymme för intervjuaren att följa upp svaren, ställa följdfrågor och be om förtydliganden (May 2001). Eriksson-Zetterquist och Ahrne skriver angående tillförlitligheten hos kvalitativa intervjuer som metod att intervjusituationen på många sätt kan vara svår att kontrollera. ”Det handlar om att två personer med olika identiteter möts, och detta möte kan antingen bli fruktbart så tillvida att den som intervjuas känner sig trygg att prata, eller så uppstår problem (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2011:46). För att öka tillförlitligheten i denna studie har intervjuerna spelats in så att speciella uttryck, fraser och nyanser i berättandet tas till vara. Det gör också

att återgivningen av intervjupersonernas berättelser kan bli mer korrekt än om bara lösa anteckningar förts. Att intervju via telefonintervjuer har vissa nackdelar eftersom man inte samtidigt kan se personen som intervjuas vilket skulle kunna minska tillförlitligheten. Det har därför av mig inte ansetts vara optimalt att i vissa fall tvingats till telefonintervju, men på grund av avståndet till några av deltagarna har det inte funnits något val. Dessutom har inte studiens största fokus varit att studera deltagarna i intervjusituationen; gester, ansiktsuttryck och så vidare.

6.1 Deltagare

I studien har intervjuer genomförts med tre personer som har gemensamt att de alla driver eller har drivit en hästterapiverksamhet i någon form. Anledningen till att det var av intresse att inkludera dessa personer i studien var att de kunde bidra med sina upplevelser, erfarenheter, tankar och känslor kring hur behandlingsmetoden har tagits emot och vilka reaktioner, möjligheter och hinder som de har mött på vägen. De är verksamma i olika delar av landet, olika gamla, har olika grundprofession och är i olika skeden i sitt arbetsliv. En var vid tillfället för intervjun precis i färd med att planera för uppstart av sin verksamhet, de andra två hade många års erfarenhet i verksamheter med inriktning på terapeutisk ridning.

En intervju har även genomförts med en som på kommunal nivå jobbar med upphandlingar av vård och behandlingsplatser för all typ av både dygnsvård och öppenvård. I intervjupersonens arbete ingår även utvärderings- och uppföljningsfrågor som innebär att följa upp innehåll och kvalitet i vården. Det denna intervju har bidragit med är ett perspektiv som skiljer sig från de andra tre intervjuerna eftersom uppdraget bland annat innebär att värdera och granska den vård som bedrivs. Diskussionen rörde sig därför mycket kring evidens, forskning, kostnadseffektivitet, behandlingstrender och hur man följer upp vård.

6.2 Procedur

Inför intervjuerna gjordes som nämnts tidigare en genomgång av tidigare forskning. En intervjuguide (se bilaga 2) sattes också ihop med övergripande, generella teman som lämnade stort utrymme för följdfrågor. Förändringar i intervjuguiden gjordes på vägen, framförallt ströks en hel del frågor efter första intervjun eftersom de ansågs gå in i andra frågor eller helt enkelt inte vara relevanta för att besvara studiens frågeställningar. För att få en ingång till fältet användes *Kartläggning av verksamheter som använder hästar i vård och behandling i*

Sverige 2008 (Håkansson et al. 2008) där ridterapeutiska verksamheter var listade. Genom diskussioner med handledaren kom jag fram till vilka jag skulle kontakta. Mail med en kort presentation av studien skickades ut (se bilaga 1) till dessa verksamheter. En av verksamheterna svarade och intervjupersonen kunde förutom sitt deltagande även bistå med tips på ett rikstäckande nätverk där mailet kunde skickas ut för att nå fler. Två personer svarade på utskicket i nätverket och inkluderades i studien. Den kommunala representanten kontaktades via mail där tid för intervju bestämdes. Även flera representanter för Socialstyrelsen, som arbetar med tillsyn av dessa verksamheter, söktes men ingen kunde tänka sig att ställa upp på intervju. Företrädare för Försäkringskassan, vars perspektiv hade varit intressant att få med i arbetet, söktes också men utan resultat. Det begränsade insamlade materialet får naturligtvis konsekvenser vilket avhandlas utförligare i den avslutande diskussionen.

På grund av det geografiska avståndet till vissa av intervjupersonerna blev det nödvändigt att genomföra två av intervjuerna via telefon, trots de nackdelar som följer av att observationer av intervjupersonens kroppsspråk, ansiktsuttryck och gester uteblir (May 2001). Fördelarna med intervjuer per telefon är att de har varit smidigare att administrera, billigare än att resa samt att det har upplevts som lättare att få personer att ställa upp då det kanske är mindre krävande och nervöst att göra en telefonintervju än att träffas ansikte mot ansikte (May 2001). Även denna metodologiska fråga, om telefonintervjuns för- och nackdelar, diskuteras vidare i den avslutande diskussionen.

Innan intervjuerna informerades deltagarna om studiens syfte, vad intervjuerna skulle användas till, deras rätt att avbryta samt anonymitet i den slutgiltiga texten. De tillfrågades också om bandupptagning (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2011), vilket alla accepterade. Under intervjuerna användes en MP3-spelare med inspelningsfunktion samt intervjuguide. Telefonintervjuerna har genomförts på dator via Skype med inspelningsfunktion. Intervjutiden har varierat mellan 30 och 60 minuter.

Inledningsvis ombads deltagarna att beskriva lite av sin historia och bakgrund; vad de har arbetat med, vilka verksamheter och projekt de har varit med och startat upp och hur de kom in på den yrkesmässiga bana som de nu befinner sig på. Detta gjordes dels för att skapa en stämning där de kände sig fria och bekväma med att prata, dels för att jag behövde den

bakgrundinformationen för att lättare kunna placera deltagarna i ett sammanhang. Tilläggs ska också att jag såg min intervjuguide (se bilaga 2) som tips på samtalsämnen och saker jag skulle försöka beröra under intervjuerna snarare än en strikt mall som jag slaviskt var tvungen att följa. Trots denna frihet i förhållande till min intervjuguide upplevde jag att strukturen och frågorna blev väldigt lika i de fyra intervjuerna eftersom intervjuguiden hjälpte mig att hålla en mental överblick över samtalen och mina följdfrågor. Vid samtalens slut frågade jag deltagarna om det var något som de önskade tillägga. Det upplevde jag som ett bra sätt att avsluta på eftersom det möjliggjorde för deltagarna att inflika med saker som jag kanske inte hade funderat över själv.

Intervjuerna har sedan transkriberats så tätt inpå intervjutillfället som möjligt för att öka tillförlitligheten då intervjusituationen är färskare i minnet (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2011). För att sedan kunna göra jämförelser mellan intervjusvaren; det vill säga se likheter, skillnader och utstickande resonemang har de utskrivna intervjuerna kodats (May 2001) efter passande tema som framträtt i dem, bland annat har områden som attityder, föreställningar, framställningen av hästunderstödd terapi som behandling samt svårigheter och hjälpande faktorer i etablerandet av en verksamhet varit centrala vid kodningen.

6.3 Förförståelse

Anledningen till att ämnet valdes var att jag har många års erfarenhet av hästar och ridning, dock har det aldrig rört sig om något annat än ridning som fritidsaktivitet. Därför fångades mitt intresse när ett obekant användningsområde för ridning och samvaro med hästar uppenbarade sig, nämligen det terapeutiska. Före denna studie, där jag har tillåtits undersöka och fördjupa mig inom området, var alltså kunskaperna om hästar i behandling mycket begränsad. Man skulle kunna tänka sig att det med denna förförståelse är svårt att förhålla sig objektiv till något som så länge har varit en givande hobby, därför har jag under arbetets gång försökt förhålla mig så nyfiken och så öppen som möjligt för nya infallsvinklar och perspektiv som har uppenbarat sig på vägen.

6.4 Etiska överväganden

Att intervjua personer som har startat upp en ridterapiverksamhet samt företrädare för olika myndigheter borde anses vara mindre etiskt problematiskt än det till exempel hade varit att

intervjua klienter/patienter som genomgår behandlingen och är sårbara på ett annat sätt. Detta eftersom deltagarna delvis intervjuas om sitt arbete och sin yrkesroll. Trots att målgruppen troligtvis inte är så etiskt känslig att intervjua finns det dock flera etiska aspekter som är viktiga att vara medveten om. I *Vetenskapsrådets forskningsetiska principer* nämns fyra huvudkrav som ställs på forskning. Att ha deltagarnas samtycke innan intervjuerna äger rum är ett sådant krav, samt att informera om att de alltid får avbryta sin medverkan närhelst de vill. Vidare ska information ges om studiens syfte och deltagarnas roll i studien. Att känsliga uppgifter ska behandlas konfidentiellt är också ett krav, samt att i den mån det behövs avidentifiera intervjupersonerna så att läsare av texten inte kan lista ut vilka de är. Det är också viktigt att bara använda det insamlade materialet till det som man har sagt att det ska användas till (Vetenskapsrådet). Följaktligen har samtliga deltagare informerats om vilket undersökningens syfte är, konfidentialitet, rätt att avbryta, samtycke till bandupptagning samt hur informationen som framkommer i intervjuerna kommer att nyttjas.

7. Resultat och analys

I detta avsnitt kommer den valda teorin användas för att analysera de fyra intervjupersonernas berättelser. För att hålla deltagarna anonyma används inte deras namn. Istället märks citaten med IP (intervjuperson) följt av nummer 1-4. IP 1-3 representerar de tre företrädarna för verksamheter med inriktning på hästunderstödd terapi och IP 4 markerar citaten hämtade ur intervjun med företrädaren för kommunen. Citaten har i vissa fall omformulerats lite för att minska talspråkskaraktären, utfyllnadsord som *liksom* och *typ* har i vissa fall tagits bort för att skapa ett bättre flyt i läsningen, men detta har inte påverkat innehållet. Rubriksindelningen i detta avsnitt har gjorts efter några av de centrala teman som har kunnat urskiljas i intervjuerna; ekonomi, evidens och attityder/föreställningar.

7.1 Ekonomiska hinder för utövande

Vad står egentligen bakom organisatoriska beslut om att antingen stödja eller motarbeta alternativa arbetssätt och metoder? Nyinstitutionella forskare beskriver utvecklandet av ett visst sätt att arbeta och en viss struktur som skiljt från krav på effektivitet och resultat. Snarare formar sig organisationer efter liknande framgångsrika organisationer inom samma fält för att få legitimitet och omgivningens acceptans (Johansson 2002). Dessa ramar och regler som likriktar organisationer kallar Meyer och Rowan (1977) för myter. När någonting avviker från

det institutionella reglementet kan man tänka sig att det kan generera ett visst motstånd. Från studiens intervjuer illustreras detta med att samtliga deltagare påtalade brister i ekonomiskt stöd för behandlingsformen. På frågor om vilka hinder och svårigheter som hade identifierats lyftes ekonomin fram som det största problemet, både för att kunna hålla liv i en verksamhet samt för att sprida behandlingsformen vidare:

Det enda och största problemet, det är ekonomin. Och det är ju helt avgörande, det är ju ett supercentalt problem [...] problemet är ju då att beslutsfattare inte fattar beslut om att vi ska få pengar och det är väldigt svårt att komma igenom de här systemen. Att hur man så att säga får... för de flesta pengar är knutna till någon typ av beställning från samhället eller från politikerna [...] Det ska fylla basbehoven och ridterapi anses inte vara ett basbehov kan man nog lugnt påstå. Så det är det som gör det extremt komplicerat när det gäller ekonomin. Vi har egentligen ingen plats, vi är en väldigt alternativ aktivitet. IP3

[...] jag tänker mig att jag ska starta upp verksamhet hemma nu, eller jag har faktiskt till och med köpt en häst för det, och då är det ju så att det ligger en kostnad i det där som blir mycket högre än vanlig fritidsridning. Och den biten är en sak, det är svårt därför att då ska man motivera varför det skulle ge mera att ha en patient eller klient eller elev på så att säga en häst för kanske en dyrare kostnad mot att man skickar iväg dem till en ridskola då och försöker rida i en vanlig grupp. IP2

Alltså man kan säga så här att alla upplever och känner och förstår tror jag, som får komma hit på ett besök och känner wow! Men hur ska man göra för att fördela om pengarna och, det är där segheten ligger [...] IP1

Vad beror då det på, att det finns en ovilja att satsa pengar på behandlingsformen? Är det möjligtvis så, vilket nämns i det första citatet, att behandlingsformen ännu inte passar in i de system som finns? Och hur ser de systemen i så fall ut? Så här beskriver IP4 sitt arbetsområde som handlar om upphandlingar och att undersöka vilken vård som är lämplig att satsa på:

LOU [Lagen om offentlig upphandling, författarens notering] handlar ju då om att göra den typen av köp på bästa möjliga sätt för att få ut mest av skattepengarna, både kvalitetsmässigt och innehållsmässigt [...] Och sen är det ju upp till kommunledningen att fatta beslut om man ska göra upphandlingen. Upphandlingen handlar ju om att man ska få ut mesta möjliga för varje skattekrona. Det handlar ju om att det ska ske på ett visst sätt, och ett visst sätt handlar ju om att det ska vara rättssäkert och transparent; alla som finns på marknaden ska behandlas lika, ingen ska liksom ha någon fördel av att till exempel känna någon eller så... det handlar ju då om att köpet ska ske på ett visst sätt under dessa former. IP4

Det IP4 beskriver är givna ramar som är till för att reglera dessa upphandlingar som kommunerna gör. Lagen är till för att kontrollera och styra och blir också något som man kan luta sig mot och hänvisa till som formell grund för de beslut som sedan tas. I citatet nämns också ekonomiska variabler, att detta system är till för att på rätt sätt hushålla med de resurser som vi har.

Enligt Kondra och Hinings vill institutionaliserade organisationer undvika att ta risker. De menar att denna typ av organisation söker trygghet och stabilitet snarare än att satsa på att få höga men osäkra resultat (1998). Att investera i något nytt innebär en osäkerhet om huruvida det kommer att leda till något bättre eller sämre. De skriver också att jämförelsen av resultat, om man presterar bra eller dåligt, görs mellan organisationer inom ett fält:

If organizations within these fields are isomorphic, then operating in a manner similar to other organizations in the field (mimetic behaviour) may minimize the risk that the organization will perform poorly when compared to other organizations within that field. If this mimetic process is undertaken successfully, the organization should perform in a similar manner to other organizations in the field: no better or worse than any other organization (1998:746).

Alltså, att imitera de andra organisationerna inom fältet är en strategi för att åtminstone inte prestera sämre. Med andra ord finns det en förändringströghet i institutionaliserade

organisationer och en obekvämheter inför det som sticker ut och avviker. Kanske kan det förklara de ekonomiska hinder som intervjupersonerna beskriver. Denna avighet gentemot det avvikande borde även innebära att det krävs otroligt mycket energi och arbete för att etablera något som är nytt och otraditionellt. Därmed krävs det troligtvis också att den ”institutionella avvikaren” kan presentera mycket bra resultat för att andra ska våga ta efter och våga förändras. Utifrån avvikarens perspektiv kan man tänka sig att det är ett ensamt och tungt arbete att övertyga med sina idéer eftersom de går på tvärs mot vad som är vedertaget och accepterat inom fältet.

7.2 Betydelsen av evidens, kunskap och forskning

Att lyckas övertyga idag är dessutom till stor del en fråga om forskningsstöd och evidens. Kan man bevisa att det man sysslar med kommer att leda till något revolutionerande bättre? IP4 beskrev beslutsprocessen i sitt arbete så här:

Det kommer mer och mer forskning som visar på att vi behöver liksom lägga ner mer resurser på att ta reda på vad som blir resultatet. IP4

[...] när man ska välja vård så bottnar ju det i många olika avväganden och så att det blir just den typen av vård är ju processat fram genom ett antal olika överväganden. Och förhoppningsvis har man då också beaktat den forskning som faktiskt finns idag. IP4

Att det hittills varit lite skralt med forskning om effekterna av hästunderstödd terapi för olika målgrupper (Håkanson et al. 2008; Silfverberg & Tillberg 2011) kan kanske därför vara en förklaring till ett svagt stöd från de som beslutar om pengar. Samt att det fram tills för bara några år sedan inte fanns formulerade krav på de som bedriver behandling med hästar (Håkanson et al. 2008; Silfverberg & Tillberg 2011). Mycket riktigt framkom det i intervjuerna också en rädsla för att oseriösa behandlare och verksamheter med otillräcklig kompetens kan komma att dra ner behandlingsformens rykte:

[...] det finns många idag som går kurser och sådär. Man måste ju, alltså jag kan ju inte behandla människor om jag inte har utbildning på människor, det räcker ju inte att jag kan djur och att jag gillar trädgårdar och tycker att det

här är skönt för mig. Och det är faran, där vi ligger nu, att alla ska inse att vi inte kan skicka ut sjuka människor till folk på landsbygden som inte har någon utbildning. Så det är väl mest där jag är rädd att det ska fallera. IP1

[...] de här personerna som sitter på ett behandlingshem eller kanske läser i tidningen att det finns något som heter ridterapi eller hästunderstödd terapi men de måste ju också veta var finns det någonstans för de ska ju själva kunna söka... alltså vart det finns och att det finns seriösa ställen så de inte åker ut till någon islandshästridskola någonstans - inget ont om det - men bara för att man tänker "Åh, där finns det hästar". Men det kanske inte finns kunskap kring bemötandet, kring de här speciella sakerna. IP2

Det är ganska spretigt för det är väldigt många yrkesgrupper som håller på vilket gör att det inte finns en entydighet i vad ridterapi är. IP3

Citaten visar att det verkar finnas en stark medvetenhet om att det gäller att visa upp sig från sin bästa sida, att verksamheter med denna behandlingsinriktning tillsammans ansvarar för att förmedla kompetens, kvalitet och åstadkomma strålande resultat. Man vill också visa att man tar avstånd från dessa odefinierade "skumma" verksamheter ute på landsbygden som riskerar att dra ner det goda rykte som man kämpar för att bygga upp. Vilket inte är så konstigt med tanke på resonemangen som nämns ovan, att det krävs mycket goda resultat för att en icke etablerad behandlingsform ska spridas.

Många gånger räcker det inte med att idén man har är bra för att den ska bli framgångsrik. Framgången är beroende av andra saker också, vilket beskrivs av nyinstitutionella forskare. Kanske kan man i detta sammanhang använda samma resonemang som det Johansson (2011) beskriver gällande standarder. Han skriver nämligen att "standarder består, kan man säga, av två element, en *idé* och dess *förpackning*" (2011:34). Det handlar alltså om att man kan sälja ett trovärdigt koncept, inte bara att man har en god idé. En avgörande faktor är också vem som försöker marknadsföra det nya och oetablerade. De som har möjlighet att sätta trender och sälja in sin behandling är de som på olika sätt redan har erhållit legitimitet. Vidare nämner Johansson (2011) att det idag är avgörande för legitimiteten att kunna påvisa vetenskapligt stöd. Det är intressant med tanke på utvecklingen som sker inom området hästunderstödd

terapi. Som tidigare nämnts så är det nuförtiden ett stort fokus på en ökad forskning. IRT kämpar för att få till stånd en utbildning och arbetar med certifiering och därigenom kontroll av de aktörer som finns på marknaden för att kunna garantera en bra kvalitet.

Intervjupersonerna kommenterade IRT: s arbete och forskningens betydelse:

De har gjort en riktigt bra grej och det är att de sökte pengar från jordbruksverket och tog fram den här certifieringen. Vilket är jättebra för då finns vi någonstans, det finns någonting som heter IRT-certifierad ridterapeut och det är i alla fall ett sätt att försöka på något vis kvalitetssäkra aktörerna i det här. IP3

Där tycker jag att man ligger rätt inom IRT, där ska man ha legitimation, vara socionom eller specialpedagog för att kunna bli certifierad [...] så där tycker jag att man ligger rätt alltså, att man kräver den här utbildningen i botten och att man jobbar i sin profession. IP1

Forskningen är jätte viktig, att man kan visa på att det finns någonting som ger en extra dimension eller någonting mer än att typ bara kasta ut någon på en ridskola liksom. Så forskningen är av jättestor betydelse för det ger evidens. IP2

Det finns helt uppenbart ett behov av att kunna visa att det man gör har vetenskapligt stöd. Förklaringarna ovan beskriver varför det anses vara viktigt. Om man antar ett nyinstitutionellt perspektiv handlar det sammanfattningsvis om att det går vissa trender i vad som ger legitimitet och status, men att detta har väldigt lite eller inget alls att göra med exempelvis behandlingens resultat. Enligt vissa nyinstitutionella forskare är anammandet av gemensamma symboler och myter betydligt viktigare för att bli accepterad än resultatet av det praktiska arbetet (Meyer & Rowan 1977). Utifrån detta perspektiv kan man därför tänka sig att evidens riskerar att bli ett ganska tomt slagord som man idag måste marknadsföra sig med om man ska ha en rimlig chans på behandlingsmarknaden. Vad evidensbegreppet egentligen innebär och vilket kvalitativt resultat man kan visa upp blir av underordnad betydelse i detta sammanhang.

7.3 Omgivningens attityder – hinder eller hjälp?

På frågan vilka erfarenheter deltagarna har av omgivningens reaktioner på hästunderstödd terapi framkom olika erfarenheter. En sak som var gemensamt i berättelserna var att omgivningens inställning till hästunderstödd terapi som behandling på många sätt upplevdes om positiv. Intervjupersonerna berättade bland annat att många har insett nyttan av att inkludera djur och natur i vården:

Vi har ju alla fall kommit så långt att vi har haft två ministrar som har hört av sig och frågat om de kunde komma, som har varit på besök här. Så man vet, man har, alltså de var inte inbjudna utan ända upp på regeringsnivå så har man förstått att det här är något som är bra. IP1

Jag kan säga att generellt vet de allra flesta att det är toppenmodernt och bra resultat med djur och natur i behandlingsarbete eller vård, det har de flesta snappat. IP2

Jag kan säga så här att rent faktiskt så om man säger att man jobbar med ridterapi så tycker alla att ”Åh va spännande, åh, va det låter bra”. Alltså jag har inte mött någon negativ reaktion på det vi gör, absolut inte en enda tror jag. Möjligtvis någon läkare som har frågat om det är farligt, alltså rent faktiskt farligt, att sitta på hästen om man har en skada. Det är väl ungefär det jag tycker mig ha mött. IP3

Med tanke på vad tidigare citat har visat om oviljan att ekonomiskt stödja behandlingsformen förefaller det alltså vara två skilda saker; att vara positiv till någonting när man blir tillfrågad och att våga ta risken och stötta det som man tycker verkar vara bra. Det tydliggör återigen att framgång är beroende av så mycket mer än att enskilda personer upplever nyttan av någonting. Johansson skriver att ”institutionaliseringen äger rum ’ovanför’ organisationsnivån, inom en sektor, ett fält eller ett samhälle. Den är med andra ord interorganisatorisk: det är organisatoriska former, strukturella komponenter och regler som institutionaliseras, inte enskilda organisationer” (Johansson 2002:25). Att bli accepterad handlar därför inte om att övertyga enskilda människor, eller ens enskilda organisationer, utan snarare om att på rätt sätt införliva de rådande reglerna och därigenom vinna legitimitet, makt

och inflytande. Först då kan man ha en chans att marknadsföra och slå igenom med idéer och nymodigheter.

I intervjuerna kom det fram att trots detta överlag positiva bemötande är det fortfarande vanligt att viktiga nyckelpersoner, som beslutsfattare och vårdgivare, inte riktigt vet vad hästunderstödd terapi innebär. Detta bekräftades också i intervjun med IP4 som sade sig inte ha någon vetskap om eller erfarenhet av terapiformen.

Ridterapi känner jag inte igen så där jättemycket. Jag vet ju lite kort att det finns men inte något... jag vet till exempel inte något HVB-hem som praktiserar det som terapi eller så. Att man har hästar och att det finns hästgårdar och att det finns hästar i behandlingar, det är ju inte ovanligt och att djur finns med över huvud taget vet man ju är lugnande och så men att man använder det just som terapi det känner jag inte till. IP4

En av intervjupersonerna menade att det beror på brist på information om behandlingsformen och att verksamheterna i och med detta blir lite osynliga:

Man förstår inte riktigt hur... är det här tillgängligt, hur får jag fatt i sådana som håller på med det i så fall och så vidare. Och det faller ju redan tror jag på det faktum att det inte finns kunskap om var man ska hitta det. IP2

Kan det förklaras med det som nyinstitutionella forskare påpekar (Johansson 2002), att det går trender i vilka arbetssätt och metoder som får möjlighet att synas och höras? Johansson tar bland annat upp Carniawska och Joerges resonemang om modeföljande, som avser att förklara varför många organisationer anammar en idé samtidigt (2002). Vidare skriver Johansson att: ”ungefär på samma sätt som när det gäller exempelvis kläder finns det modeskapare av organisationsidéer” (2002:112). För att återknyta till intervjuцитaten ovan kan man därför tänka sig att information om mer väletablerade behandlingar blir mer tillgänglig än för de behandlingar som är mindre erkända. Det skulle också innebära att spridningen försvåras, vilket återigen leder till slutsatsen att det ska starka krafter till för att etablera och sprida en idé som inte redan är så väl förankrad inom ett organisatoriskt fält. Intervjuцитaten visar också att det finns grova missuppfattningar om vad hästunderstödd terapi egentligen är.

Många blandar, enligt deltagarna, ihop ridning som fritidsaktivitet och hobby med ridning med ett terapeutiskt syfte:

Man väljer att förväxla det, vilket är helt galet. Jag förstår inte hur man tänker, det är ungefär som att säga att bassängträning att det på något sätt skulle kopplas ihop med att gå och träna i en simklubb liksom. IP3

[...] alltså jag tror allvarligt att vi har en liten jobbig gullighetsfaktor att brottas med [...] därför att hästar är söta, det är något som flickor håller på med, det räknas inte som riktigt allvar, det är någonting som många flickor slutar med på högstadie- eller gymnasieåldern, och that's it. Och det tror jag är en jättejobbig grej att det är någon slags rosa rosetter kring mycket med det här [...] för då kanske den som sitter där uppe och bestämmer på något socialkontor eller någon behandlingschef någonstans kanske har någon flicka som rider på någon ridskola eller, ja du vet [...] ja, det här tror jag är den jobbigaste biten av allt [...] det är en... någon slags pysselfaktor i det där som vi måste jobba bort. IP2

Sen i början av 90-talet då när vi bildade den här intresseföreningen för ridterapi då började vi specificera och säga att det här är terapeutiskt och det här är fritid. Det finns alltså en terapeutisk sida som kanske samhället kan ha en anledning att gå in i och så att säga dra nytta av men också faktiskt subventionera [...] man måste skilja på det här för att samhället ska ju stå för en kostnad när det handlar om rehabilitering eller habilitering men samhället ska ju inte stå för fritidsaktivitet specifikt. Så där är det ju de enskilda individerna som bekostar sin fritidsaktivitet. IP3

Min tolkning av citaten blir att de som väljer att arbeta med hästunderstödd terapi möter flera utmaningar. Man behöver lägga ner energi både på att förklara för andra vad man sysslar med, hur detta skiljer sig från ridning som fritidsaktivitet samt varför ridning med terapeutisk inriktning kan vara effektivt och en bra behandlingsmetod. Min gissning är att samma förklaringar och motiveringar inte krävs i likadan omfattning om man arbetar utifrån en metod som är väl etablerad. Snarare har det visat sig att det råder brist på utvärderingar av befintliga

metoder och tillvägagångssätt (Andreassen 2003) och min tanke är att det som är trendigt ofta kan få stå oemotsagt enligt principen ”om alla använder sig av det måste det vara bra”.

Nyinstitutionell teori betonar just fenomenet trender samt att organisationer inte på något sätt kan vara frikopplade från omgivningens förväntningar och krav.

8. Avslutande diskussion

I denna studie har jag undersökt vilka förutsättningarna är för verksamheter med inriktning på hästunderstödd terapi. Ambitionen har varit att genom kvalitativa intervjuer belysa vilka hinder och möjligheter som kan finnas, samt att få en bild av vilka åsikter och föreställningar som deltagarna har upplevt finns gentemot behandlingsformen. Det insamlade materialet har analyserats med hjälp av nyinstitutionell teori. I detta avsnitt kommer metodologiska problem som har konsekvenser för studiens resultat att diskuteras. Förutom att presentera och diskutera studiens resultat tar jag mig friheten att sväva ut i resonemang om vilka tankar arbetet har genererat som kan vara spännande att undersöka vidare i framtida forskning.

8.1 Validitet

Intervjuerna och analysen av dessa har varit ämnade att bidra till svar på ovanstående frågor och har i viss mån gjort det. Emellertid är empirin väldigt begränsad, fler intervjuer hade varit önskvärt för att lättare kunna dra några slutsatser baserat på det insamlade materialet. Utifrån studiens frågeställningar hade det också varit intressant att få fler perspektiv representerade genom att intervjua företrädare för många olika områden. Tidsbegränsningen och problem med att få personer att ställa upp har tyvärr satt käppar i hjulet. Dock är de intervjuer som har gjorts inte mindre värda på grund av detta, varje deltagare har haft mycket att säga om det för studien valda området och har generöst bidragit med sina åsikter och erfarenheter.

Som nämnts i metodavsnittet har det också sina begränsningar att genomföra intervjuer per telefon. Eftersom vissa av de personer som kunde tänka sig att delta befann sig i andra delar av landet fanns det i de fallen inte så mycket valmöjlighet. Förutom nackdelarna finns det också uppenbara fördelar med att intervjua per telefon. Kanske kan det vara lättare att få med personer som annars inte hade kunnat tänka sig att ställa upp då de slipper ta sig tid att infinna sig på en viss plats. Om det finns en nervositet inför själva intervjutillfället kanske denna mildras då intervjuare och intervjuperson inte träffas ansikte mot ansikte under samtalet. I

vissa fall kanske detta kan göra att hämningar om att prata om vissa saker och områden släpper.

8.2 Vad är avgörande för idéers genomslagskraft inom organisatoriska fält?

De mest centrala faktorer som i intervjuerna identifierades som hinder - både för att hålla liv i en verksamhet och för att kunna sprida behandlingsformen vidare - var att det saknas (politiska) beslut om att ekonomiskt stödja dessa verksamheter. Det får nog betraktas som en bekräftelse av tidigare forskningsresultat, främst syftar jag då på Silfverberg & Tillbergs rapport (2011). Några av deltagarna menade också att attityden gentemot hästunderstödd terapi har upplevts som ett hinder, samt det faktum att omgivningen inte riktigt kan förstå de behandlande kvalitéerna med ridning och samvaro med hästar. Enligt deltagarna finns det en slags tröghet i systemet som gör att spridningen av behandlingsformen tar onödigt lång tid. Utifrån nyinstitutionell teori kan detta förklaras med att det finns en rädsla hos institutionaliserade organisationer att investera tid, pengar och energi på något som inte redan är väl etablerat (Kondra & Hinings 1998; Johansson 2002). Nyheter och förändringar tas därför sällan emot med öppna armar. I fallet med hästunderstödd terapi säger tidigare forskning att det ofta krävs mycket arbete av de som arbetar med att utöva och sprida behandlingsformen och många gånger är enskilda personers engagemang och vilja avgörande för framgången. När sådana eldsjälar av olika anledningar inte kan vara verksamma längre läggs ofta verksamheterna ner:

En vanlig anledning har varit att kunskapen följer med den enskilde utövaren och dubbelkompetente vårdpersonalen. När han/hon slutar upphör verksamheten eftersom ingen annan har haft kompetens att ta över. En annan anledning har varit att behandlingsformen sällan har varit en integrerad del i ordinarie vårdutbud utan mer betraktats som ett fristående tillskott till övrig behandling (Håkanson et al. 2008:3).

Utifrån dessa resonemang framstår institutionaliserade organisationer som icke förändringsbenägna; förändringar är beroende av enskilda människor, snarare än organisationer, som driver sin linje hårt och övertygande. Att vara övertygande i dagens samhälle handlar om att kunna visa att det man förespråkar har forskningsstöd (Johansson 2002). Här finns det, enligt översikter som gjorts (Håkanson et al. 2008; Silfverberg &

Tillberg 2011), vissa brister på evidens inom området hästunderstödd terapi vilket kan vara ett skäl till omgivningens skepticism.

8.3 Framtida forskning

I denna uppsats har ett verksamhetsperspektiv fokuserats, men på vilket sätt kan man tänka sig att allt detta påverkar de som behandlingarna är till för? Är det bra eller dåligt för brukarna om det nu är så att organisationers intresse främst ligger i att upprätthålla en slags fasad och att resultaten av de insatser som ges blir mindre betydelsefulla? Och är det bra eller dåligt för brukarna att systemen är relativt tröga och svåra att ta sig in i av de som kommer med nya förslag på alternativ till etablerade behandlingsmetoder? Dessa otroligt viktiga frågor har av utrymmesskäl inte kunnat avhandlas i denna uppsats, men är definitivt något som kan vara föremål för framtida forskning. Eftersom mitt valda syfte inte alls har berört konsekvenser för brukarna kan jag endast spekulera om vilka följder det kan tänkas få. Till exempel skulle man, ur ett brukarperspektiv, kunna se både för- och nackdelar med att organisationer finns i ett sammanhang där de blir påverkade av omgivningens krav och förväntningar. Problem uppstår när organisationer, enligt den nyinstitutionella principen om särkoppling (Meyer & Rowan 1977), använder sig av stora, nästintill populistiska ord som evidens och brukarmedverkan men i själva verket undviker utvärderingar för att undanhålla att det praktiska arbetet inte stämmer överens med detta storslagna yttre.

Referenser

Andreassen, T. (2003) *Institutionsbehandling av ungdomar*. Stockholm: Gothia

Benda, W., McGibbon, N. & Grant, K. (2003) "Improvements in Muscle Symmetry in Children with Cerebral Palsy After Equine-Assisted Therapy (Hippotherapy)" *The Journal of alternative and complementary medicine*, 9:6, 817–825

Bryman, A. (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Uppl. 2. Malmö: Liber

Burgon, H L. (2011): "'Queen of the world': experiences of 'at-risk' young people participating in equine-assisted learning/therapy" *Journal of Social Work Practice*, 25:02, 165-183

DiMaggio, P J. & Powell, W W. (1983) "The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields" *American Sociological Review*, 48, 147-160

- Eriksson-Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2011) ”Intervjuer”. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber
- Forsberg, L. (2007). *Att utveckla handlingskraft: om flickors identitetsskapande processer i stallet*. Licentiatavhandling Luleå: Luleå tekniska universitet, 2007
- Forsling, S. (2001) *Flickan och hästen - bilder från ett hem för särskild hänsyn*. Allmän SIS rapport 2001:2
- Håkanson, M. (2008) *Equine Assisted Therapy in Physiotherapy*. Chalmers Tekniska Högskola AB
- Håkanson, M., Palmgren Karlsson, C. & Sandgren, V. (2008) *Kartläggning av verksamheter som använder hästar i vård och behandling i Sverige 2008*. Stiftelsen Svensk Hästforskning
- Jergeby, U (2008) *Evidensbaserad praktik i socialt arbete*. Stockholm: Gothia
- Johansson, R. (2002) *Nyinstitutionalismen inom organisationsanalysen*. Lund: Studentlitteratur
- Johansson, R (2011) ”Nyinstitutionell organisationsteori”. I Grape, O., Blom, B. & Johansson, R. (red.) *Organisation och omvärld – nyinstitutionell analys av människobehandlande människor*. Lund: Studentlitteratur
- Klontz, B T., Bivens, A., Leinart, D. & Klontz, T. (2007) “The Effectiveness of Equine-Assisted Experiential Therapy: Results of an Open Clinical Trial” *Society and Animals*, 15, 257-267
- Kondra, A. Z. & Hinings, C. R. (1998) ”Organizational Diversity and Change in Institutional Theory” *Organization Studies*, 19:5, 743-767
- Krogstrup, H K. (2011) *Kampen om evidens: Resultatmålning, effektevaluering og evidens*. Hans Rietzels Forlag
- May, T. (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur
- Meyer, J W. & Rowan, B. (1977) “Institutionalized Organizations: Formal Structure as Myth and Ceremony” *American Journal of Sociology*, 83, 340-363
- Silfverberg, G. (2009). *Hästens och hundens roll i rehabilitering och förebyggande hälsoarbete*. Stockholm: Ersta Sköndal högskola. Arbetsrapportserie 62.
- Silfverberg, G. & Tillberg, P. (2011) *Ridterapi – fakta och framtid*. Tillgänglig: http://www.esh.se/fileadmin/erstaskondal/ESH_Gemensamt/Arbetsrapporter/arbetsrapport_75.pdf (2011-12-13)
- Sohlberg, P. (2006) ”Teorier och kunskapsbildning i socialt arbete”. I Blom, B., Morén, S. & Nygren, L. (red): *Kunskap i Socialt Arbete. Om villkor, processer och användning*. Stockholm: Natur och Kultur

Vetenskapsrådet. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Tillgänglig: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> (2011-10-24)

Von Arbin, C. (1994) *Hippoterapi*. Färentuna: Kikkuli

Bilaga 1: Presentationsmail

Hej,

Jag läser min sjätte termin på socionomprogrammet vid Lunds Universitet och är i färd med att skriva en c-uppsats som kommer att handla om attityder gentemot hästunderstödd terapi som behandlingsform.

Jag söker nu intervjupersoner till undersökningen, företrädesvis personer som har varit med och startat upp en verksamhet med inriktning hästunderstödd terapi.

Är tacksam för snabbt svar då tiden för uppsatsskrivandet är väldigt begränsad!

Med vänliga hälsningar

Janna Klevnäs Klang

Nummer: XXX-XXXXXXX

Mail: XXXXX

Bilaga 2: Intervjuguide

- Vad skiljer en behandlingsform som blir accepterad och framgångsrik från en som inte blir det?
- Vilken betydelse har forskning och evidens (för etablerandet av hästunderstödd terapi)?
- Hur anser du att ridterapi har tagits emot som behandlingsform?
- Hur stor är kunskapen om hästunderstödd terapi hos beslutsfattare, politiker, handläggare?
- Status i förhållande till andra behandlingsformer?
- Finns det behandlingstrender?